

Husdyrbruget 1909

med særligt Henblik paa Kvægavlen og Kvægbruget.

Af Statskonsulent *Axel Appel*.

I.

En Sammenligning med 1908 falder ikke ud til Fordel for 1909, men ikke desto mindre maa dette Aar dog betragtes som hørende til de jævnt gode for Husdyrbruget, og som en medvirkende Aarsag hertil kan nævnes dette Forhold, at Udførselsmængde og Priser indenfor samme Produktionsfelt som Regel gaar i modsat Retning.

Til Trods for, at baade Ernærings- og Vejrforholdene i 1909 langt fra var saa gunstige som i 1908, var Mælkeudbyttet og Smørproduktionen alligevel meget gode, og vi havde saaledes i alt væsentligt den samme Overskudsudførsel af Smør, nemlig godt 172 Mill. Pd., og med den betydelig øgede Udførsel af Fløde medregnet og omregnet, er der en Mængdeopgang paa $2\frac{1}{2}$ Mill. Pd. Smør. En Prisnedgang af mellem 2 og 3 Øre pr. Pd. Smør giver imidlertid en Nedgang af ca. $\frac{1}{2}$ Mill. Kr. Statistisk Bureau opgiver Værdien af udført indenlandsk Smør i 1909 til 180.3 Mill. Kr. mod 183.1 Mill. Kr. i 1908 og 169.1 Mill. Kr. i 1907. Værdien af udført Fløde er steget fra 4.8 Mill. Kr. i 1908 til 7.1 Mill. Kr. i 1909, tilsammen 187.4 Mill. Kr. i 1909 mod 187.9 Mill. Kr. i 1908.

At de høje Priser paa Korn og Foderstoffer ikke har udøvet nogen heldig Indflydelse paa Forholdet mellem Smørrets Produktionspris og dets Salgspris er jo ganske indlysende. Forholdet har dog ikke været anderledes, end at hvor man arbejder med trivelige og omsætningsdygtige Dyr, der ydes en rigelig og jævn Ernæring Aaret rundt og en omhyggelig Røgt og Pleje, der har man faaet en god Betaling for det grove, hjemmeavlede Foder, og der har Smørproduktionen svaret sig godt. At man i en Del Kvæghold, tildels paa Grund af manglende Regnskab og Kontrol, arbejder med et for tarveligt og muligt for stort Materiale og uden det gode Sammenspil mellem de mange forskellige Faktorer inden for en Landbrugsbedrift, der betinger det gode Resultat, er en ganske anden Sag.

For den anden Hovedartikels Vedkommende, nemlig Flæsket, da har Forholdene i 1909, særlig i Aarets sidste Halvdel, været særdeles gunstige. Produktionen har været betydelig mindre end i 1908. Udførselen af indenlandske Varer er dalet med godt 28 Mill. Pd., men paa Grund af de høje Svinepriser, der naaede en hidtil ukendt Højde, og af Statistisk Bureau for Bacon til England angives at have været 55.3 Øre imod 46.8 i 1908, er Merværdien af Udførselen af Flæsk alene — uden Biprodukter — 2.6 Mill. Kr. Trods de høje Kornpriser har Svinefedningen derfor været en god Forretning, selv om Forholdet mellem Flæskepris og Kornpris var endnu gunstigere i 1906. Ved Svineholdets og Svinefedningens Rentabilitet har ligeledes den rette Kvalitet af Svinebestanden og dennes Sundhed spillet en særdeles væsentlig Rolle.

Kødproduktionen har ogsaa i 1909 fristet ret trange Kaar, og navnlig har sekunda Varer maattet afsættes til lave Priser. Baade for levende Kvæg og for Kød af Hornkvæg har der været Opgang i Udførselsmængderne, men Nedgang i Pris. Værdien af udført Kød er forøget med 2.5 Mill. Kr., for levende Kvæg formindsket med

0.3 Mill. Kr.; taget under ét er der en Fremgang af godt 2 Mill. Kr. Værdien af udførte Huder og Skind har været stærkt stigende.

De ekstraordinære Forhold paa Hesteindførselens Omraade, som vi har haft i de senere Aar, er nu op-hørte. Indførselen af Heste er i 1909 gaaet ned til 11000 Stkr. imod 24000 i henholdsvis 1906 og 1907, og vi har nu atter en betydelig Overskudsudførsel, nemlig henved 12000 Stkr., i 1908 var denne kun 1705 Stkr. Selve Udførselen er vokset med 4000 Stkr. samtidig med at Indførselen er aftaget med 6000 Stkr.

Vinterfodringen i 1908—09

forløb paa ikke faa Steder under ret trykkede Forhold. Dette var særlig Tilfældet, hvor Halmbeholdningerne allerede fra Efteraaret af nødvendiggjorde en stærk Spar-sommelighed. Særlig i Jylland, men ogsaa paa Øerne, var der i Slutningen af Marts og i Begyndelsen af April paa sine Steder en følelig Halmmangel. I det nord-vestlige Jylland — Lemvigegnen — kostede Straafoder allerede i Begyndelsen af April 10 à 12 Kr. pr. Skip-pund efter Kvalitet. Ogsaa i Fredericiaegnen var der meget knapt med Halm. Da Foraaret var koldt, og Udbindingen af denne Grund i sin Helhed fandt Sted paa et sent Tidspunkt, kom det ogsaa adskillige Steder, hvor man iøvrigt havde Foder nok fra Efteraaret af, til at knibe og visse Steder til at knibe haardt, men her vil man med Rette delvis kunne lægge Skylden paa en mindre heldig Disposition. Halmfabrikkerne blev ikke til noget den Gang. Roehøsten i 1908 var, som bekendt, god, hvorfor man havde rigelige Roebehold-ninger i Efteraaret 1908. Disse gik der dog stærkt Svind i, dels som Følge af den i første Uge af November ind-traadte stærke Frost, der overraskede mange, dels fordi Roerne senere hen paa Vinteren blev angrebet af for-skellige ondartede Svampeformer, til hvilke Spiren var

lagt i 1908. Adskillige Steder slap Roerne op i Marts og i Begyndelsen af April, og dette medførte yderligere Udgifter til Kraftfoder. I Jylland var der Kvæg ude i Slutningen af April, og i den første Uge af Maj blev mange Besætninger i Sydjylland, trods Kulde og lidt Græs, bundne ud, fordi man var nødt dertil. De i de senere Aar hyppigt indtrædende tidlige Frostperioder bør mane til større Agtpaagivenhed vedrørende Roernes Hjemkørsel og Nedkuling.

Kraftfoderforbruget

har i det forløbne Aar været omtrent som i 1908; efter Indførselen af Oliekager og Korn at dømme noget større, men Beholdningerne i Foderstoflagrene ved Nytaarstid 1910 var sikkert ikke lidt større end de plejer at være ved denne Tid, og Forholdet er vel nok dette, at der i indeværende Aar bruges mindre Mængde indkøbte Handelsfoderstoffer og større Mængder Korn, af hvilket en Del, grundet paa den sene og vanskelige Høst, er mindre god Handelsvare.

I Henhold til vore Kontrolforenings-Regnskaber er vi oppe paa et Oliekageforbrug af ca. 20 pCt. — i Foderenheder — af det samlede Foder. Om man vil kalde dette for meget eller for lidt — eller passende — bliver en Skønssag, som den enkelte Bruger maa afgøre i Henhold til de stedlige Forhold og hele Driften.

Foderstofindførselen i de sidste 10 Aar viser følgende Udvikling:

Overskudsindførselen i Mill. Pund:

	Oliekager.	Klid.	Ialt.
1900	388.4	98.7	487.1
1901	457.2	81.0	538.2
1902	560.0	173.5	733.5
1903	687.1	89.4	776.5
1904	679.8	91.9	771.7
1905	755.5	140.3	895.8

	Oliekager.	Klid.	Ialt.
1906	763.8	130.8	894.6
1907	881.3	109.1	990.4
1908	910.5	95.3	1005.8
1909	928.3	134.0	1062.3

Af uformalet Korn var Overskudsindførselen:

1901	1031.2	Mill. Pd.,	heraf var	Majs	.....	592.3
1902	1179.4	—	—	—	.....	630.6
1903	1007.7	—	—	—	.....	420.1
1904	1281.8	—	—	—	.....	458.8
1905	1166.2	—	—	—	.....	555.4
1906	1542.0	—	—	—	.....	956.9
1907	1252.9	—	—	—	.....	890.8
1908	1023.6	—	—	—	.....	523.2
1909	1240.2	—	—	—	.....	464.1

Den samlede Overskudsindførsel af Oliekager, Klid og Korn (Majs) er i sidste Aar vokset med 274 Mill. Pd., hvoraf den overvejende Del falder paa Korngruppen. Dette kan ikke siges at være saa overraskende, idet Vægtmængden af indført Korn i 1908 var betydelig mindre end den har været i mange Aar, og Stigningen lader sig derved delvis forklare. Der har været Stigning i Indførselen af alle 4 Kornsorter, men særlig falder Stigningen paa Bygget; her er den fra 82 til 231 Mill. Pd. Paa Grund af Prisforholdene — Byg lidt billigere — Majs dyrere — er Majsindførselen gaaet ned fra 524 til 460 Mill. Pd. I Indførselen af Oliekager er der en Opgang af 18 Mill. Pd., af Klid paa henvend 40 Mill. Pd., skønt Klid er gaaet op i Pris.

Ved Siden af de nu i en Aarrække som Fedningsemner dominerende Bomuldsfrøkager og Solsikkekager er der i 1909 kommen en Kage i Handelen, der har faaet en ikke ringe Anvendelse paa Grund af den i Forhold til dens Indhold betydelig lavere Pris til hvilken den har kunnet faas, nemlig Soyakagen.

For 1909 kan ikke opgives, hvorledes Indførselen af de forskellige Sorter Oliekager indbyrdes forholder

sig, medens dette vil kunne lade sig gøre fra og med 1910, men i de 3 første Maaneder af 1910 fordeler de i denne Tid indførte 276 Mill. Pd. sig saaledes: Bomuldsfrøkager med 35 pCt., Soyakager med 27 pCt., Sol-sikkekager med 18 pCt., Hampefrøkager med 10 pCt. og Jordnødkager med 8 pCt. Det ses heraf, at Soyakagen har erobret en betydelig Plads i Importen. Dømmen over den som Foderkage lyder i sin Helhed gunstig, men de hidtil offentliggjorte Forsøg over, hvor stor en Del der kan indgaa af Soyakagen i Malkekøernes daglige Foder uden Skade for Mælkens Smag og Smørrets Kvalitet viser mindre godt samstemmende Resultater. De seneste Fodringsforsøg — ved Forst. *Niels Hansson*, Stockholm — angiver i saa Henseende Grænsen at ligge ved $1\frac{1}{2}$ Pd. daglig, medens de foreløbige Meddelelser fra Forsøgslaboratoriets Forsøg angiver 5 Pd. Springet mellem disse to Angivelser er iøjnefaldende, og man bør sikkert være noget varsom med at gaa op til de 5 Pd. Soyakager, indtil den fuldstændige Beretning fra Forsøgslaboratoriet foreligger, og det af denne nærmere ses, under hvilke Forhold dette Resultat er naaet. At dette ny Foderstof, trods en eventuel noget begrænset Anvendelse, har været et Plus for Landbruget i det forløbne Aar, derom er der slet ikke Tvivl.

Mælkeudbyttet

i Vinteren 1908—09 var jævnt godt, men Mælkeproduktionen sidst paa Vinteren og tidlig i Foraarstiden maatte adskillige Steder blive mindre rentabel, grundet paa, at Roerne slap for tidlig op, og at disse maatte erstattes delvis ved Forbrug af dyrt Kraftfoder.

For Sommerens Vedkommende var, som alt nævnt, Ernæringsforholdene betydeligt ringere end i 1908; alligevel var Mælkeudbyttet — i Henhold til den betydelige Overskudsudførsel af Smør i Juli Kvartal — ganske tilfredsstillende. Foraaret var koldt, og den almindelige

Udbinding fandt først Sted omkring ved 20.—23. Maj. Der meldtes i Aviserne, at i Nordjylland var Kvæg frosset ihjel paa Marken under Natteopholdet dér. Baade i Foraarstiden og senere hen paa Sommeren manglede der Sol- og Dagvarme, hvilket hæmmede Plantevækstens Udvikling. Sommeren blev kølig og kold samt fugtig. Vel var Nedbøren i Sommerhalvaaret ikke over Normalen, men den var fordelt over et meget stort Antal Regndage og følte af den Grund stærkt. Maj—August havde en Gennemsnitstemperatur over 1° lavere end Gennemsnittet af Aarene 1861—1900. Kløvermarkerne, der stod udmærket i Efteraaret 1908 og overvintrede godt, lovede meget i Foraaret 1909, men de holdt ikke, hvad de lovede. Trods et ret tæt Græstæppe blev Væksten for ringe, og første Aars Græsmark blev for mange en ikke ringe Skuffelse.

I Henhold til de af Statistisk Bureau indsamlede Oplysninger om Høsten i 1909 har Græsmarkerne for hele Landet kun faaet Gennemsnitskarakteren »Godt« imod »Meget godt« i 1908, men med stor Forskel mellem de enkelte Amter. Højest Gennemsnitskarakter har Svendborg og Ribe Amter med »Meget godt«, laveste Frederiksborg og Københavns Amter med »Temmelig godt $\times$ «; en stor Del af Amterne har en Gennemsnitskarakter af »Godt $\times$ «, enkelte »Godt« og »Godt $\div$ «. I sin Helhed giver det Billedet af et Middelaar, men med en meget stor Forskel mellem de forskellige Dele af Landet; baade Jylland og Øerne har i 1909 hver sine i saa Henseende gode og daarlige Amter.

At Ernæringsforholdene for vort Malkekvæg i Sommerhalvaaret spiller en afgørende Rolle baade overfor det samlede Aarsudbytte i Mælk og Smør og overfor hele Rentabiliteten af vort Kvæghold viser sig med stedse større Tydelighed. — Jeg gentager, hvad jeg tidligere i mine Aarsoversigter har slaaet til Lyd for, at det for et godt økonomisk Udbytte af vore Malkekøer er en Hovedbetingelse, at Ernæringen samt hele Plejen og Be-

handlingen i Sommerhalvaaret — lige fra tidligste Foraar til seneste Efteraar — bringes i bedst mulig Harmoni med den Vinterernæring, der nu bydes det store Flertal af vore Malkekvægsbesætninger. Kun herigennem — bortset fra, at vi gennem Udvalg og

• Opdræt søger at skaffe stedse bedre Køer — kan det naas at bringe det aarlige Gennemsnit af vore Malkekøer, der endnu befinder sig paa et for lavt Niveau, betydeligt opad, og derigennem naa et større Netto-udbytte og faa en god Pris for det hjemmeavlede Foder, som vi sælger til vore Køer. At dette kan naas, er der mange, mange glædelige Eksempler paa. Vejen til økonomisk Opgang i vort Kvæghold og vor Smørproduktion gaar ikke gennem en Formindskelse af Produktionen — hvad enten denne er 10 eller 20 pCt. — men Vejen til en stedse bedre Udnyttelse af det hjemmeavlede Raafoder, som vi skal have omsat gennem et betydeligt Kreaturhold — kun enkelte kan drive »kvægløst Landbrug« —, gaar gennem mere Kontrol og bedre Indseende med, hvorledes alle de enkelte Dele indenfor Landbrugets mangfoldige Grene korresponderer med hinanden og ved fuld Udnyttelse af alle de Hjælpemidler, der paa forskellig Maade staar til Raadighed i vore Dage, hvad enten det er paa Avlens (Husdyravlen saavel som Planteavlen) eller Fodringens Omraade.

Lucernen er der blevet noget stille om. Forhaabentlig gror den sin Vækst i Stilhed. Kaarene for denne Plante var i 1909 ikke blide, og der kommer ikke saa lille en Misfornøjelse til Orde mellem Landmændene nu og da, af hvilke adskillige, som Følge af den stærke Agitation for Lucernens Dyrkning, har forsøgt den, men er blevne bittert skuffede. Hvor man har tildelt Lucernen den »bedste Jord«, hvilket ofte vil sige en Jord, der i kolde og fugtige Aar viser sig alt for fugtig — og kold —, der har Lucernen givet daarligt Resultat. Den vil have varm og tør Jord. Den sunde, tørre Jord, selv om den hører til den lette Jord, passer den bedst, og den

trives absolut ikke paa den kolde og fugtige, endsige sure Jord.

Grøntfoderafgrøderne groede godt til i 1909. Røefafgrøden blev bedre end man kunde have ventet og med mindre Forskel i Godheden i de enkelte Amter end Tilfældet var over for Korn- og Græsmarkerne. I Henhold til Oplysninger gennem Statistisk Bureau faar Runkelroer, Gulerødder og Kaalroer Karakteren »godt $\times$ « baade for Mængde og Godhed, samt »meget godt $\div$ « og »godt $\times$ « for Turnips. I enkelte jyske Amter var Runkelroerne dog tarvelige, men da denne Roesort kun dyrkes i ringe Udstrækning i de paagældende Amter, hvor Kaalroerne og Turnips er Hovedafgrøderne, spiller dette en mindre Rolle.

Høhøsten i 1909 skuffede meget. Det tegnede til en rig Afgrøde af Agerhø først i Foraaret, men den blev kun middel i Mængde og Godhed. Enghøet fyldte kun lidt og meget af det bjergedes i daarlig, tildels slet Tilstand, særlig i de to vestjyske Amter Ribe og Ringkøbing, hvor Høhøsten spiller en meget stor, ja sine Steder en overvældende Rolle.

Der blev avlet megen Rug i 1909, men Kvaliteten var under middel, hvilket ogsaa gjaldt Bygget. Havre- og Blandsædsmarkerne gav en meget rigelig Afgrøde af jævn god Kvalitet.

Høsten var yderst vanskelig og besværlig og endtes meget sent. Den trak for Alvor store Veksler paa Landmændenes Udholdenhed og Taalmodighed.

Produktionen af Fedevarer.

I den indledende Oversigt er der allerede givet Oplysninger om Smørproduktionens Størrelse og Udførselen af Fløde i Forhold til 1908. Taget under ét er den samlede Mejerieksport $2\frac{1}{2}$ Mill. Pd. Smør større end i 1908, hvor den var usædvanlig stor. Selve Udførselen af indenlandsk Smør var 178.44 Mill. Pd. imod 177.81

i 1908, og af Fløde er der i 1909 udført 20.45 Mill. Pd. imod 13.87 Mill. Pd. i 1908, en meget betydelig Forøgelse. Her har vi Virkningen af Flødesalget til flere nordslesvigske Mejerier. — Statistisk Bureau opgiver Smørprisen for 1909 til 100¹/₂ Øre, for 1908 til 102¹/₂, d: 2 Øres Forskel; Gennemsnitsnoteringen har en Prisforskel af 2.64 Øre, nemlig henholdsvis 99.23 og 101.87; den virkelig betalte Pris er 1 Øre over. — Skønt lidt lavere, er det gode Priser for Smør i 1909. De 94.2 pCt. af det udførte Smør er gaaet til England; Resten hovedsagelig til Tyskland.

Overskudsudførselen af levende Dyr var:

	1909	1908	1907	1906	1905
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Af stort Hornkvæg	122775	119603	95274	95831	112115
- Kalve	÷ 738	÷ 395	÷ 751	÷ 1381	÷ 1127
- Faar og Lam	175	÷ 387	490	÷ 154	÷ 728
	1904	1903	1902	1901	1900
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Af stort Hornkvæg	86166	57945	44552	40163	38861
- Kalve	÷ 92	64	198	÷ 26	÷ 170
- Faar og Lam	÷ 1088	÷ 689	÷ 1206	÷ 732	348

Af stort Hornkvæg er Overskudsudførselen tiltaget med 3172 Stkr. Indførselen af stort Kvæg her til Landet er lidt større end Aaret i Forvejen, nemlig 1239 mod 812 Stkr., men den er jo nu kun ringe imod i Aarene 1906 og 1907, da den var henholdsvis 10655 og 4120 Stkr.

Den samlede Udførsel af indenlandsk stort Hornkvæg og Kalve har i 1909 været 124903 Stkr. imod 121632 Stkr. i 1908.

De 124903 Stkr. fordelte sig til følgende Lande:

	1909	1908	1907	1906	1905	1904	1903	1902
	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.	Stkr.
Tyskland	122428	117511	97469	104919	123521	91596	62625	46827
Rusland	251	126	41	153	139	376	289	112
Sverige	»	65	110	26	16	67	2	61
Norge	2221	3930	1019	5	1	»	8	6
Nordlige Bilande .	3	»	4	3	2	4	5	»
Andet el. uangivet Sted	»	»	»	»	»	3	»	»
Ialt	124903	121632	98643	105102	123679	92006	62929	47006

Tyskland er fremdeles vort Hovedmarked for levende Kvæg og Kød, og dette Land aftager en stigende Mængde. Kvægudførselen til Tyskland er forøget med henved 5000 Stkr., medens der til Norge kun er udført 2200 imod 3900 i 1908. Det kunde derfor synes, at den fra Sommeren 1907 os givne Tilladelse til Indførsel af levende dansk Kvæg til Norge ikke vil faa større Betydning; at vi har den er selvfølgelig et Gode. Udførselen af levende Kvæg til Tyskland gaar navnlig over Kolding — med ca. $\frac{3}{5}$ — samt over Gedser og Esbjerg. Til Norge gaar Udførselen over Frederikshavn. Den samlede Overskudsudførsel af Kød var i Mill. Pd.:

	1909	1908	1907	1906	1905
Kød af Hornkvæg, fersk	29.14	19.76	15.73	20.37	27.74
— - — ikke fersk	÷ 0.06	÷ 0.08	÷ 1.18	÷ 0.18	0.67
— - Faar, fersk	0.26	0.47	0.45	0.60	0.92
— - — ikke fersk	÷ 1.18	÷ 1.52	÷ 2.70	÷ 2.35	÷ 1.38
— - andre Dyr, Slagteriaffald m. m.	32.50	36.07	29.90	25.10	25.49
Ialt	60.66	54.70	42.20	43.64	53.44

	1904	1903	1902	1901	1900
Kød af Hornkvæg, fersk	21.89	20.77	27.74	22.67	26.60
— - — ikke fersk	0.74	0.51	÷ 0.20	0.10	0.30
— - Faar, fersk	1.23	0.76	1.11	0.73	0.70
— - — ikke fersk	÷ 0.83	÷ 0.35	÷ 1.68	÷ 0.57	0.60
— - andre Dyr, Slagteriaffald m. m.	24.22	13.08	12.46	8.46	10.10
Ialt	46.25	34.77	39.43	31.39	38.30

Det fremgaar af ovenstaaende, at Overskudsudførselen af fersk Oksekød er steget med ca. 10 Mill. Pd. fra 1908, en Forøgelse af over 50 pCt., og den er nu større end nogensinde. Samtidig er Udførselen af levende Kvæg tiltaget med godt 3000 Stkr. Statistisk Bureau opgiver Merudbyttet for fersk Kød af Hornkvæg til at være 2.4 Mill. Kr. eller 44 pCt. højere end i 1908.

Den samlede Udførsel af Oksekød var:

	1909	1908	1907	1906	1905	1904	1903	1902	1901
	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.	Mill. Pd.
Af indenlandske Varer gik til:	33.72	24.36	21.92	27.46	35.40	27.95	25.51	30.37	25.23
Tyskland	18.15	13.48	14.86	20.78	26.60	20.35	13.53	13.50	13.70
Norge	5.77	5.06	2.34	1.96	4.63	3.96	4.39	5.15	4.47
Storbritannien og Irland .	6.55	1.74	0.39	0.66	1.82	2.08	6.52	11.30	6.60
Sverige	0.38	1.09	0.04	0.06	1.06	1.80	0.94	»	»
Belgien	»	»	0.02	»	»	»	»	»	»
Nordlige Bilande	0.03	0.02	0.02	»	»	»	»	»	»
Andet eller uangivet Sted	0.32	0.08	»	»	»	»	»	»	»

Ovenstaaende Oversigt over Udførselen af indenlandsk Oksekød viser for sidste Aar en stærk Stigning

i Udførselen til England, idet denne er forøget med henved 5 Mill. Pd. og er nu paa Højde med, hvad den var i 1903 og 1901. Kødudførselen til Norge er tiltaget lidt (Udførselen til Norge af levende Kvæg aftaget stærkt); til Sverige er Udførselen aftaget og er nu ubetydelig. Tyskland er Aftager af henved $\frac{3}{5}$ af det udførte Kød; England og Norge af $\frac{2}{5}$.

Desværre har Kødpriserne været yderligere nedad-gaaende i 1909, hvilket jo har reduceret den samlede Sum, vi har taget hjem for levende Kvæg og Kød, men denne er dog større end i Fjor. De sidste 11 Aar viser følgende Gennemsnitsnotering for 1. Kl. Kød (bedste Kvier og Stude) pr. 100 Pd. slagtet Vægt paa Kjøbenhavn's Kvægtorv:

1909	47.40 Kr.	1903	51.34 Kr.
1908	47.90 —	1902	48.00 —
1907	51.60 —	1901	45.64 —
1906	52.20 —	1900	45.60 —
1905	50.10 —	1899	42.00 —
1904	49.52 —		

Nedgangen i Gennemsnitsprisen for 1909 er $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pd. for 1. Kl. Varer, men for de ringere Kvaliteter har den nedadgaende Bevægelse gjort sig betydelig stærkere gældende, og da de ringere Kvaliteter desværre indtager en betydelig Plads i Landets Eksport, er dette blevet meget føleligt. De laveste Priser havde vi i Aarets første Halvdel; Februar havde en Gennemsnitsnotering af kun 45 Øre; September stod bedst med 49.25, en Forskel af $4\frac{1}{4}$ Øre, og i Aarets sidste Halvdel var Gennemsnitsprisen 48.4 Øre.

I Hamborg var Gennemsnitsprisen i Kroner for 1. Kl.s Varer pr. 100 Pd. slagtet Vægt (i Følge U. f. L.):

	Kvæg.	Faar.		Kvæg.	Faar.
1909	65.10	66.6	1904	62.67	62.1
1908	67.75	68.3	1903	62.90	64.5
1907	71.60	72.8	1902	59.40	57.7
1906	69.40	73.1	1901	57.90	56.9
1905	63.80	65.8	1900	58.20	55.4

Prisnedgangen i Hamborg for 1. Kl. Varer har været betydelig større end i Kjøbenhavn, nemlig 2.65 Øre imod 0.5 Øre. For ringere Køer har Prisfaldet kun været 2 Øre som Gennemsnit af Aaret, der iøvrigt kun har frembudt forholdsvis smaa Svingninger i de maanedlige Gennemsnitspriser. — Gennemsnitsprisen for Faarekød er $1\frac{1}{2}$ Øre højere pr. Pd. end for Oksekød, hvilket er en større Forskel end den i Fjor. For Oktober, November og December Maaneder var Gennemsnitsprisen for 1. Kl. Faarekød 69.66 Øre, for Januar, Februar og Marts 62.33, en Forskel af over 7 Øre.

For indeværende Aar vil vi rimeligvis opnaa noget bedre Priser. Tysklands Forøgelse af Kreaturantallet holder ikke Skridt med Befolkningstilvæksten. Syd for Grænsen var der i Efteraaret 1909 livligt Begær for Græskvæg til Levering i Foraaret 1910 og til højere Priser end i de nærmest foregaaende Aar. Medens Stude af 1000—1100 Pd.s Vægt kun hjembragte 23 Øre i Januar 1909, kunde de i Efteraaret give 25—26 Øre, i enkelte Tilfælde der ud over. 23 Øre kostede gode, fede Køer, Kvier et Par Øre mere og fede Tyre 22—25 Øre.

Kælvekøer holdt omtrent samme Priser som i 1908. De noterede Priser for Odense Marked for gode, unge Lødekøer er for største Delen af Aaret 200—250 Kr., og lignende Priser har de jyske Markeder opvist; ekstra gode Køer har kostet en Del mere, og gode Korthornskøer betydeligt mere. Tarveligt opdrættede Ungdyr og tomme Køer af tarvelig Kvalitet har betinget yderst smaa Priser, og Salget af saadanne har været en meget tarvelig Forretning for den vedkommende Opdrætter.

Som en Modvægt mod de lave Kødpriser havde vi i 1909 — som gjort opmærksom paa i den indledende Oversigt — aldeles udmærkede Priser paa Flæsk, saaledes at den stærkt aftagende Flæskeudførsel dog bragte et større Pengebeløb hjem fra England end i 1908. Foreløbig holder de høje Priser sig grundet paa, at England trænger til mere Flæsk, end der i det sidste Aars

Tid er tilført Markedet derovre. Tilførslerne har været mindre fra de forskellige Lande — ikke alene fra Danmark.

Fjerkræavlen har, med Hensyn til levende Dyr og Kød stadig et stort Indførselsoverskud. For levende Fjerkræ var dette 30404 Stkr., hvoraf Gæs og Ænder udgjorde $\frac{5}{6}$, nemlig over 25000 Stkr.; af slagtet Fjerkræ var Overskudsindførselen 1.53 Mill. Pd., hvoraf ogsaa Størstedelen falder paa Gæs og Ænder.

Overskudsudførselen af Æg er gaaet ikke saa lidt ned i 1909. Udførselen af Æg her fra Landet er aftaget med 2.62 Mill. Snese og Indførselen med 0.2 Mill. Snese; herefter er Overskudsudførselen aftaget med 2.42 Mill. Snese, hvilket fremgaar af følgende Oversigt:

1909	.....	17.53	Mill. Snese	Æg	1905	.....	17.29	Mill. Snese	Æg
1908	.....	19.95	—	—	1904	.....	17.52	—	—
1907	.....	18.09	—	—	1903	.....	19.98	—	—
1906	.....	16.69	—	—	1902	.....	19.00	—	—

Nedgangen i 1909 kan vel tildels tilskrives eller sættes i Forbindelse med den kolde og fugtige Sommer og muligt Vinteren 1908. Priserne paa Æg har i 1909 været meget gode. Statistisk Bureau opgiver Værdien af udførte indenlandske Æg i 1909 til 26.1 Mill. Kr. imod 27.4 Mill. Kr. i 1908, en Nedgang af 1.3 Mill. Kr.

II.

Kvægavlen.

Vedrørende Kvægavlen maa det forløbne Aar karakteriseres som et roligt Arbejdsaar, der slutter sig nær op ad sin Forgænger. Det har hverken i Henseende til det Maal, der stiles imod, eller de Midler, der bringes

i Anvendelse for at naa dette Maal, frembudt noget usædvanligt eller særlig interessant.

Medens det nok kan siges at være en Kendsgerning, at Interessen for at deltage i de forskellige Foreningsarbejder, hvis Formaal er at fremme et rationelt ledet og økonomisk Husdyrbrug, er stigende, saa maa det paa den anden Side indrømmes, at der endnu er saare mange — alt for mange — der staar uden for disse Arbejder og derfor nærmest maa betragtes som Tilskuere. Det har sine Vanskeligheder at samle ny Medarbejdere paa disse Omraader, skønt Erfaringen gennem Aarene har belært os om, at der ad den Vej kan naas og er naaet Fremskridt, om hvis økonomiske Betydning der foreligger talrige og talende Vidnesbyrd baade her og der. Men det er ikke alene en større — mere almindelig — Deltagelse i de forskellige Fællesarbejder paa Husdyrbrugets Omraade, vi trænger til. Vi trænger ogsaa i høj Grad til at komme til at arbejde saaledes, at der gennem dette vort Arbejde, der omfatter de forskellige Grene af Landbruget, skabes bedre Betingelser end hidtil for den rette Udnyttelse af de forskellige Foranstaltninger. Det selvkontrollerende Arbejde, hvis Resultat er et Overblik, der sætter os i Stand til at følge Omsætningen i Stald og Mark, maa vi have langt stærkere i Forgrunden end hidtil. Dette Arbejde, hvis Hovedformaal er en Klargøring af de Enkeltheder, hvis gode Sammenspil betinger en vellykket Helhed og økonomisk Harmoni, staar det ret smaat til med. Her kan der med Rette øves Kritik, og paa dette Omraade bør der med Kraft og Energi søges et Fremskridt gennemført.

Der er ingen Tvivl om, at gennem Regnskab med og Kontrol over de enkelte Grene inden for Landbrugets Virkefelt, hvorved Produktionsforholdene, saa vel vedrørende Plantebruget som Husdyrbruget, belyses i deres indbyrdes Forhold, gaar Vejen til at løse de Spørgsmaal, hvis heldige Løsning vil vise sig nød-

vendig, om Landbruget i Fremtiden skal kunne give dets Udøvere den rimelige Fortjeneste, som de skulde have. Gennem et dygtigt, selvkontrollerende Arbejde — med Regnskabsføring — vil der nemlig kunne tilvejebringes et Forhold mellem Landbrugsprodukternes Tilvirknings- og Salgspris, der i mange Tilfælde vil vise sig at være adskilligt gunstigere end det, der for Tiden i de vedkommende Brug gør sig gældende.

Kvægholdet i den alt overvejende Del af Landet har Smørproduktionen som sin Hovedopgave. For denne Produktion har, som det er vist i det foregaaende, Vilkaarene — trods høje Foderstofpriser — været gode i det forløbne Aar, og der er ingen Grund til en almindelig, systematisk Indskrænkning af Smørproduktionen, for derigennem at søge frembragt en mulig Prisforhøjelse paa dansk Smør. Eksperimentet turde ende med et ganske andet Resultat! Derimod er der fremdeles — og i højere Grad end hidtil har været Tilfældet — al Anledning til gennem Deltagelse i Kvægavlsforenings- og Kontrolforeningsarbejdet, gennem skarpt, kyndigt Udvalg og Kontrol at søge øget Muligheden for, at de mindre gode Betalere blandt vore Malkekøer — og her er Forskellen jo stor — snart kunde blive afløste af gode Betalere. Det er paa dette Punkt, at Opmærksomheden særlig bør rettes. Og her kunde man have ventet mere Energi, mere Initiativ.

Ser vi saaledes paa Kvægavlsforeningssagen, da er denne Institution, der siden 1887 har modtaget en værdifuld Haandsrækning fra Statens Side, ganske vist bleven en meget væsentlig og betydningsfuld Faktor i dansk Kvægavl. Alligevel burde dens Indflydelse baade være mere vidtrækkende og mere dybtgaaende. Hvad Udbredelsen angaar, da viser følgende Oversigt, der refererer sig til de ved Delegeretmøderne i Efteraaret 1909 afgivne Meddelelser, at der ingen Fremgang er at paavise for 1909, men derimod en lille Tilbagegang.

	1909		1908		1907		1906		1905	
	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre	Foreninger	Tyre
Nørrejylland med Samsø	773	904	783	947	763	890	677	810	658	743
Sjælland med Møen	282	317	292	328	273	315	250	284	222	254
Fyns Stift	134	154	142	163	142	169	128	151	120	136
Lolland-Falster	46	55	48	54	48	56	50	55	49	54
Bornholm	30	43	31	42	31	43	30	38	28	33

I Henhold til ovenstaaende er der saaledes en lille Tilbagegang i samtlige Provinser, og iøvrigt ses det, at for de sidste 3 Aar er der saa godt som ingen Fremgang. I 1907 var der ialt 1257 Foreninger, i 1909 var der 1265 — og det samme Antal Tyre. Den betydelige Opgang fra 1906 til 1907 skyldes i særlig Grad forøget Liv i Korthornsavlen i det sydvestlige Jylland.

Der er altsaa endnu langt frem, før blot hvert Sogn faar sin Kvægavlsforening. Undersøger man dernæst det Tyremateriale, der anvendes i vore Kvægavlsforeninger, da gaar det ikke an at ville skjule, at med dette forholder det sig i adskillige Tilfælde ikke ganske, som det skulde og burde. Her viser det sig, at den Mangel paa Samarbejde mellem de forskellige Institutioner, som jeg i de foregaaende Aar har paapeget, og som jeg atter her finder berettiget og rigtigt at blotte, giver sig uheldige Udslag. Ikke sjældent tages der for lidt Hensyn til Godheden af den Tyr, der vælges som Foreningens Stamtyr og købes under den Forudsætning, at den gennem sit Afkom skal kunne forbedre Bestanden eller dog i det mindste vedligeholde Kobestandens gode Evner som Mælke- og Smørproducent, idet der spørges for lidt om Tyrens Afstamning med Hensyn til Ophavs-

mødrenes Ydelse. Dette Forhold maa ved Siden af Kravet om et triveligt, velbygget, kraftigt og sundt Avlsdyr være bestemmende og afgørende for Valget. Her bør man ikke lade sig nøje med et Individ, om hvilket der intet vides vedrørende Ophavsmødrenes Ydelser, endnu mindre nøjes med et Individ, hvor Ophavsmødrenes Gennemsnitsydelse er under det normale. Saadant er imidlertid sket! Den i adskillige Tilfælde for ringe Virkning af Kvægavlsforeningerne skyldes ofte, at Tyrene bruges for lidt; det enkelte Medlem har kun ladet et Mindretal af sine Køer bedække ved Foreningstyren og et Flertal ved den private Tyr, ofte af tvivlsom Godhed og ukendt Afstamning. Her er selvfølgelig megen Forskel, men Kvægavlsforeningernes Indberetninger peger i mange Tilfælde hen paa en alt for begrænset Brug af Tyren til Bedækning af Medlemmernes Køer.

Ligesom i 1908 har Efterspørgselen i 1909 efter Avlsdyr — Tyre — været ringe, og Handelen har derfor været langsom i sin Helhed, om end for Jyllands Vedkommende maaske noget livligere end i 1908, og med omtrent samme Gennemsnitspriser. Fra Fyn meddeles, at der i 1909 er solgt færre Tyre fra Øen end i tidligere Aar. Kvægavlsforeningernes Forsyning med og Opkøb af Tyre vil jo imidlertid altid falde noget periodisk. Det er tydeligt, at S. Elkjær Auktionen i 1907 har kunnet udstrække sine Virkninger med Hensyn til Tyrehandelen til 1909, og den vil formentlig ogsaa gøre sig gældende i indeværende Aar.

Ugebladet »Jydsk Husdyravl« har for 1909 kun Meddelelse om Salget af og Prisen paa 43 Tyre af jysk Malkerace (i Fjor 47) til en Gennemsnitspris af 508 Kr. kontant (i Fjor 528), Vilkaarspenge 419 Kr. (i Fjor 472), ialt 927 Kr. imod 1000 Kr. i Fjor og 1031 Kr. i 1907. Vilkaarspengene nærmer sig nu som Gennemsnit stærkt Halvdelen af den samlede Købesum.

De kontant betalte Priser (uden Vilkaarspenge) stiller sig saaledes for de vedkommende 43 Tyre af jysk Malkerace:

For en Pris af fra	300—399	Kroner pr. Stk.	er der solgt	8 Tyre	
—	400—499	—	—	—	11 —
—	500—599	—	—	—	13 —
—	600—699	—	—	—	3 —
—	700—799	—	—	—	3 —
—	800—899	—	—	—	3 —
—	1000—1099	—	—	—	2 —

For 1909 foreligger der i »Jydsk Husdyravl« kun ganske faa Oplysninger om Salg af Tyre af rød dansk Malkerace og Tyre af Korthornsrace. De kontant betalte Priser er i Gennemsnit for disse henholdsvis 575 og 585 Kr., Vilkaarspengene 365 og 358, ialt 941 og 943 Kr., hvilket er omtrent samme Priser som anført for de jyske Tyre.

Forbundet af sjællandske m. fl. Kvægavlsforeninger oplyser, at i 1909 har 52 Foreninger skiftet Tyre og at de betalte Gennemsnitspriser for samtlige i Foreningerne værende Tyre er 651 Kr. kontant, med Vilkaar 1032 Kr. Adskillige meget dyre Tyre — en enkelt til 5000 Kr. — har influeret væsentlig paa denne Gennemsnitspris.

Avlsdyrauktionen paa Langholt i Efteraaret 1909 bragte kun ganske jævne Priser, og Omsætningen af Tyre ved Foreningen af jyske Landboforeningers Skue for unge Dyr i Aarhus 1909 var vel større end i Aalborg 1908, men naaede ikke nær Omsætningen i Herning 1907. Efter gode Avlsdyr af Køer og Kvier har Efterspørgselen været god og Priserne høje.

Vedrørende Kontrolforeningsarbejdet, da viser dette ganske vist Fremskridt i flere Henseender for det forløbne Aar, baade med Hensyn til Foreningernes Udbredelse og til deres Arbejdsmaade. Hvad Udbredelsen angaar, da var der i Henhold til Oplysninger i »Lommebog for Mejerister 1910« her i Landet omkring ved 1. Oktober 1909 ialt 506 Kontrolforeninger med 11779

Medlemmer og 203,885 Køer under Kontrol. Dette viser en Fremgang, men dog kun af 11 Foreninger, 605 Medlemmer og 12825 Køer, og denne Forøgelse falder saa godt som paa Nørrejylland. Fyn staar med et Antal Foreninger ganske som i 1908 (dog flere Køer kontrollerede), men staar jo iøvrigt som langt den bedste Landsdel med Hensyn til det Procentantal Køer af den samlede Kobestand, der er under Kontrol, idet dette udgør ca. 33 eller $\frac{1}{3}$. Nørrejylland, hvor Sagen rejstes, staar nu længst tilbage, idet Kontrolforeningerne i enkelte Amter kun har en ganske forsvindende Udbredelse, til dels som Følge af Kvægholdets Karakter.

Der er sikkert Fremgang i Lødigheden af Kontrolforeningsarbejdet, ligesom det kontrollerende Arbejde udvides til ogsaa at omfatte andre Grene af Bedriften end Malkekøerne; saaledes inddrages nu og da Ungkvæget og Svineholdet under Kontrollen. Adskillige Kontrolforeninger er ogsaa helt eller delvis komne ind paa gennem Tilvejebringelse og Opgør af Oplysninger om leveret Mælk til Mejeriet, forbrugt Mælk i Husholdning og til Kalve og Grise, at fremskaffe et Korrektiv til Prøvemalkningsresultatet. Et saadant Korrektiv burde ingen Kontrolforening undlade at betjene sig af. Gjorde man det overalt eller dog langt oftere, end Tilfældet er, da vilde Kritiken over Kontrolforeningernes Arbejde og dettes Paalidelighed, hvilken Kritik er Gift for Foreningerne, falde bort ganske af sig selv.

Den Fremgang, der saaledes i visse Henseender paa Kontrolforeningsomraadet lader sig godtgøre, kan dog ingenlunde siges at staa i Forhold til den Betydning for et økonomisk Kvægbrug, som en mere udvidet og mere indgaaende Brug af Kontrolforeningerne vil kunne faa, og som der er saa megen Trang for. Kun gennem Kontrolforeningernes Arbejde kan vi komme i Besiddelse af det Materiale, der i vore Dage er nødvendigt, naar man i Avlen af Malkekvæg skal kunne naa til den rette og fulde Værdsætning af de anvendte Avlsdyr og i Hen-

hold hertil at kunne foretage et fuldt ud begrundet og maalførende Udvalg. Derfor burde alle Kvægavlere være Medlemmer af de Foreninger, ved hvis Hjælp der gives dem disse tidssvarende Midler i Hænde. Det er Kontrolforeningerne, der skal forsyne Kvægavlsforeningerne med det Materiale, i Henhold til hvilket der kan fældes en fyldestgørende Dom over de anvendte Tyres Indflydelse paa Afkommet — og derigennem paa Avlen i det hele, og Kvægavlsforeningerne bør derfor ogsaa lade sig det være magtpaaliggende at samle og udnytte dette Materiale.

Kontrolforeningerne danner en væsentlig og uundværlig Forudsætning for en tidssvarende og rationel Stambogsføring for Malkekvæg, baade hvad angaar den private Familiestambogsførelse og den officielle Stambogsførelse.

Men Kontrolforeningerne er yderligere et udmærket Hjælpemiddel for det enkelte Medlem til Vurdering af de enkelte Køers Omsætnings- og Betalings-evne inden for den paagældende Besætning, og til paa denne Vurdering at kunne bygge en hensigtsmæssig og økonomisk Fodring af hele Besætningen. Adskillige vil her finde Kontrolforeningernes største Fortjeneste. Men lige saa udmærket vi i Kontrolforeningerne inden for den enkelte Besætning kan bestemme de enkelte Køers Ydelser og Foderforbrug i Forhold til hinanden og her drage Slutninger gennem Sammenligninger, lige saa vanskeligt er det paa Grundlag af de officielle Opgørelser at sammenligne forskellige Besætninger. Foderopgivelserne er ikke — og vil i Følge Forholdenes Natur aldrig kunne blive — saadanne, at der paa Grundlag af opgivet fortæret Foder i Foderenheder i Forhold til ydet Mælk og Smør vil kunne lade sig drage gyldige Sammenligninger imellem forskellige Besætninger, selv inden for en ret begrænset Egn, endsi i forskellige Landsdele og hørende til forskellige Racer, med Hensyn til de vedkommende Be-

sætningers absolute Ydeevne og til Økonomien i hele det vedkommende Kvæghold. Dette udelukker ikke, at Offentliggørelse af disse Forhold har sin Interesse og Betydning, men ud fra Foderopgivelserne og Kontrolregnskaberne, som de foreligger, bør man være langt varsommere end ofte set med Hensyn til at ville fælde en afgørende Dom over Ydeevnen i og Økonomien af de forskellige Kvæghold. Dette er der Grund til at minde om!

Kontrolforeningsarbejdet savner fremdeles den Støtte, det burde og kunde have gennem en fuldt ud tidsvarende og retfærdig Afregningsmaade af Mælken paa vore Mejerier. At dette er saaledes, det fremgaar tilfulde af Mejeridriftstatistiken for 1909 ved *Johannes Kyed*. Det oplyses her, at af samtlige 628 indberettende Mejerier har kun de 182 eller 29 pCt. Afregningsforholdene i Orden, »d. v. s. betaler den fede Mælk med sin fulde Værdi og den magre med ikke mere, end den er værd«. Paa de 182 »retfærdige« Mejerier afregnes paa de 146 efter Flødeenheder eller Fedtenheder og paa de 36 Mejerier afregnes der efter Faktor 3. Efter Faktor 2 (utilfredsstillende) afregnes der derimod paa 382 Mejerier og efter »Anden Afregningsmaade« paa 64 Mejerier.

For at vi skal kunne faa honoreret de Anstrængelser, vi gennem Kontrol- og Kvægavlsforeninger gør for at forbedre vore Kvægbesætninger — og som vi ikke gør gratis — maa vi snarest mulig over hele Linien søge at faa Afregningsforholdene i Orden. Til Belysning af Mælkefedmens store Betydning for Mejeribrugets Rentabilitet anfører Hr. Johannes Kyed, at mellem Mejerier med lavest Forbrug af Pd. Mælk til 1 Pd. Smør*) (24.2 Pd. Mælk) og Mejerier med højest Forbrug (27.5 Pd.) er Forskellen i Udbyttet af Smør i

---

*) Uden Jerseybesætning.

samme Mælkemængde (5 Mill. Pd.) 24750 Kroner. — Dette er ikke Smaaskillinger!

Ogsaa i 1909 er der udøvet en stor og omfattende Virksomhed til Fremme af Husdyravlen her i Landet gennem Dyrskuerne. Foruden de sædvanlige Statsdyrskuer og Dyrskuerne i Landboforeningerne — hvilke ikke alle holder Dyrskue hvert Aar — kan det forløbne Aar opvise ikke mindre end 4 provinsielle Fællesskuer, alle af betydeligt Omfang.

Maribo Amts økonomiske Selskab fejrede i 1909 sit Hundredaarsjubilæum og afholdt i den Anledning fra 1.—4. Juli et Jubilæumsdyrskue i Nykøbing paa Falster, der som Helhed maa betragtes som meget godt og vellykket, og hvor det lolland-falsterske, røde Malkekvæg i de fremstillede Samlinger af Malkekøer var meget smukt repræsenteret; vel var der ikke mødt overdrevent mange Samlinger, men Kvaliteten var særdeles god, ligesom Flertallet af Dyrene i Ungkvægsamlingerne var lovende Dyr.

De samvirkende Landboforeninger i Sjællands Stift afholdt i 1909 deres første Ungskue i Ringsted i Dagene 9.—11. Juli. Skuet var meget vellykket og gav Overskud! For Kvægets Vedkommende var Tilslutningen meget god, og der var kun mødt faa mindre gode Dyr. Kvaliteten af de fremstillede Tyre var som Helhed meget god; bedre endnu var Kviesamlingerne, og disse overgik sikkert i god Form, hvad der tidligere har været fremstillet ved sjællandske Fællesskuer.

Fra den 15.—18. Juli afholdt Foreningen af jyske Landboforeninger sit aarlige Fællesskue for unge Dyr i Aarhus, til hvilket der denne Gang var knyttet et Eliteskue, omfattende Hingste over 4 Aar, Tyre over 3 Aar, Væddere over 3 Aar, Orner og Søer over 1 Aar samt Familiegrupper af Køer (1 Ko med 4 Stkr. Afkom) og af Hopper (1 Hoppe med 4 Stkr. Afkom). Det var en meget stor, anselig og god Frem-

stilling af jyske Avlsdyr, der fandt Sted ved denne Lejlighed. De jyske Kviesamlinger paa Ungskuet var bedre end de har været i de senere Aar. Blandt de paa Eliteskuet fremstillede Kofamilier fandtes fortrinlige Repræsentanter for udpræget jysk Malkekvæg og med fortrinlig Ydelse; hovedsagelig fra Aarhusegnen. Blandt de ældre Tyre af jysk Malkerace var der ogsaa særdeles gode Repræsentanter, hvorimod den 3 Aars Afdeling savnede fremragende Dyr, om end den indeholdt adskillige gode. For Korthornskvæggets Vedkommende var det lykkedes at samle en ikke stor, men meget smuk og god Repræsentation. Da Skuet i Aarhus i 1909 ikke omfattede de samme Grupper som Fællesskuet i Horsens 1905 og Landmandsforsamlingens Dyrskue i Odense 1900, saa lader en umiddelbar Sammenligning mellem disse sig ikke gøre, dels fordi, at Skuet i Aarhus ikke omfattede Samlinger af Malkekøer, hvis Tilstedeværelse vilde have meddelt Skuet en ganske anden og fyldigere Karakter, dels fordi, at der til Eliteskuet kun var udsat et meget begrænset Antal Præmier, hvilket i betydelig Grad havde begrænset Tilslutningen fra Udstillernes Side. En Sammenligning mellem Skuet i Aarhus og de to nævnte Udstillinger med Hensyn til Bedømmelsen af det jyske Malkekvægs Udstillingsstandpunkt — i Henhold til det udstillede Materiale — savner derfor væsentlige Holdepunkter. Skuet i Aarhus var meget godt besøgt. Præsentationen i de store Ringe foregik med megen Præcision. Adskillige Udlændinge havde fundet Vej til Aarhus, ikke alene fra de nærmest liggende Lande, som Norge, Sverige og Tyskland, men ogsaa fra England og Frankrig, ja selv fra Kanada. Fra England var den verdensbekendte Opdrætter af Svin, Mr. *Sanders Spencer* Foreningens Gæst. En kanadisk Kommission til Undersøgelse af Svineavlens Standpunkt i Danmark var her i Landet paa nærværende Tid og benyttede samtidig Lejligheden til ved Besøg paa Fællesskuerne i Ringsted og Aarhus at gøre sig

bekendt med Husdyravlens Standpunkt i Almindelighed, saaledes som denne afspejler sig gennem de paa vedkommende Skuer udstillede Dyr.

Som sædvanlig ved de jyske Fællesskuer afholdtes der Foredrag over de forskellige Afdelinger af de paa Skuet udstillede Dyr, til hvilke Foredrag der — ogsaa som sædvanligt — var mødt mange, interesserede Tilhørere.

Endelig havde de samvirkende Landboforeninger i Fyns Stift i Forbindelse med Statsskuerne paa Fyn et Fællesskue i Odense den 23. og 24. Juli. De fynske Fællesskuer frembyder altid et stort, godt og lærerigt Materiale vedrørende det røde danske Malkekvæg. Saaledes ogsaa i 1909. Kun hvert andet Aar møder de fynske Malkekøer. De var der ikke i Fjor, og det kunde mærkes. De hører nemlig til de fynske Skuers allerstørste Attraktioner. Trods meget daarligt Vejr var Skuet godt besøgt.

Medens der paa samtlige Fællesskuer — om end praktiseret paa forskellig Maade — bliver taget et betydeligt — ja et stort — Hensyn til Ydelsen og Afstamningen ved Bedømmelsen af Malkekvæget — baade Tyre og Samlinger af Malkekøer — saa er Forholdet endnu dette, at der ved adskillige Landboforeningers Skuer — for ikke at sige mange — i hvert Fald i Jylland — ikke skænkes Hensynet til Avlsdyrenes Afstamning og Ydelse den Opmærksomhed, som disse Faktorer har Krav paa. At ville udelukke de Dyr fra Præmieæskning paa vore almindelige Landboforeningsdyrskuer, der ikke kan møde med kontrollerede Oplysninger om Ydelsen, lader sig ingenlunde endnu gennemføre, om end vi maa stræbe hen dertil. Paa Halvøen er man slaaet ind paa Opmuntringsvejen, og det har man ikke fortrudt. Foreningen af jyske Landboforeninger giver fra og med i Aar en Tillægspræmie for god Ydelse, der er af samme Størrelse som den vedkommende Individspræmie. Dette gør ogsaa enkelte

Landboforeninger, men det er endnu rene Undtagelser. En Del Foreninger gør ingen Ting i saa Henseende, en Del gør noget, men alt for lidt. Men Landboforeningerne bør fremtidig sætte mere Kraft ind paa at fremme denne væsentlige og vigtige Side af Dyrskuevirksomheden, thi derigennem vinder Dyrskuerne i Betydning og derigennem fremmes ogsaa Lysten til at være med i Kontrolforeningsarbejdet. Vi maa gennem de forskellige offentlige Foranstaltninger til Kvægavlens Fremme sørge for, at der kommer en Helhed ud deraf. Avlsforeningerne, Kontrolforeningerne og Dyrskuerne bør gensidigt kunne støtte hverandre. Gør de ikke det, da er der noget galt! Og det gør de langt fra endnu i den Grad, som det kan blive Tilfældet, og som det maa og skal blive Tilfældet, hvis vi skal vinde fremad i økonomisk Kvægbrug.

En eventuel Revision af Husdyrloven bør gaa i Retning af, at Statens Tilskud til forskellige Foranstaltninger, mere end hidtil har været Tilfældet, gøres afhængig af Enhed og Helhed i Arbejdet.

Ligesom man ved Foreningen af jyske Landboforeningers Fællesskuer nu i en Aarrække har optaget Jerseykvæget blandt det præmieæskende Kvæg, saaledes vil der i 1910 paa det fynske Fællesskue blive optaget en Afdeling for Jerseykvæg.

Af dette Kvæg er der atter i 1909 indført en ret betydelig Del, dels til Jylland og dels til Øerne og til lignende Priser, som i de senere Aar. Hvor ingen Uheld indtræffer, er man fremdeles særdeles vel tilfreds med Jerseykvæget som Smørproducent. Klagerne over den hos Jerseykvæget ret hyppigt forekommende kroniske smitsomme Tarmbetændelse er kommen stærkt til Orde i det forløbne Aar; at denne Sygdom blandt Jerseykvæget her i Landet foraarsager store Tab, ses bl. a. deraf, at Kreaturforsikringsselskabet »Kustos« har forhøjet Aarsbidraget for Jerseykvæg med 50 pCt.

Gennem rationel Anvendelse af det af Assistent O. Bang fremstillede Fugletuberkulin er der nu paa forskellige Gaarde iværksat Forsøg paa at bekæmpe Sygdommen ved at isolere de reagerende Dyr fra de sunde. — I det kommende Aar vil der gennem den i 1909 foretagne Kreaturtælling kunne gives nærmere Besked om Jerseykvægets Udbredelse her i Landet, der ikke er saa helt ubetydelig, om end nok mindre end man kunde have ventet i Henhold til Størrelsen af den aarlige Indførsel gennem en nu længere Aarrække.

De større Gaarde møder stedse større Vanskeligheder ved at faa gennemført en tilfredsstillende god Haandmalkning. For disse i Særdeleshed er Spørgsmaalet om Brugen af Malkemaskiner derfor ogsaa bleven ret brændende. Antallet af i Brug værende Malkemaskiner her i Landet anslaaes til omkring ved 200. Over Maskinernes praktiske Brug i det lange Løb er det for tidligt at fælde nogen Dom. De gennem de forskellige Maskiners Brug gjorte Erfaringer falder ret forskelligt ud. Forsøgslaboratoriet har fremlagt Resultatet af dets fra Efteraarene 1907—1909 foretagne Forsøg paa Ourupgaard med Lawrence-Kennedy-Gillie-Systemet. Som Forsøgenes Hovedresultat fremhæves, at Maskinmalkning og Haandmalkning gav omtrent samme Mælkemængde i de vedkommende 3—4 Maaneder, som dette Sammenligningsforsøg varede (om Forholdene i det lange Løb siger Forsøgene intet), at Mælkens kemiske Sammensætning syntes upaavirket af den forskellige Malkemaade, at Maskinmalkning for at kunne anvendes bør foretages med Omtanke (vedkommende Malker maa fuldt ud kende Maskinen og Køerne), at én Maskinmalker med 2 Dobbeltapparater vil kunne udrette omtrent det samme som tre Haandmalkere; han vil ved den enkelte Malkning kunne malke 50—60 Køer i 2 à 2½ Time.

Der er nu Udsigt til, at de ude paa Gaardene høstede praktiske Erfaringer ad Aare vil blive samlede og kyn-

digt bearbejdede saaledes, at der derigennem kan hentes nyttig Lærdom vedrørende Malkemaskinens Forhold overfor de forskellige Spørgsmaal, der vedrører dens mere eller mindre fordelagtige Anvendelse.

Vedrørende Faareavlens da har Handelen med Avlsdyr — Væddere — næppe været saa livlig i 1909 som i de foregaaende Aar, men Salget af gode Avlsdyr af god Afstamning er dog foregaaet til ganske tilfredsstillende Priser. Bevægelsen til Faareavlens Fremme gennem Dannelsen af Faareavlsforeninger er fremdeles begrænset til visse bestemte Amter og Egne, uden at denne Begrænsning i grumme mange Tilfælde har sin Aarsag i Jordbundsforholdenes og Husdyrholdets Karakter i Henhold hertil. Det er Jyderne — og tildels Fynboerne — der gør noget for Faareavlens Forbedring gennem Anskaffelse og Brug af gode Væddere i Faareavlsforeningerne. Og de har set gode Resultater af dette deres Arbejde, der burde anspore andre — deriblandt Sjællænderne — til at tage bedre fat. De høje Priser paa Lam, der gør Faareholdet til en god Forretning i disse Aar, opfordrer, synes det mig, stærkt til at skænke Faareholdet mere Omsorg gennem en Forbedring af Produktionen ved Anvendelse af racerene og trivelige, velbyggede Væddere og gennem en mere omsigtsfuld og omhyggelig Røgt, Pleje og Ernæring.

Iøvrigt er der en lille Fremgang med Hensyn til Antallet af de Faareavlsforeninger, der har søgt om Statstilskud i 1909. Samtidig skal det fremhæves, at den beskedne Bevilling til Faareavlens Fremme, som vi fik i Henhold til Husdyrloven af 23. Maj 1902, har været fremmede i høj Grad for Oprettelsen og Opretholdelsen af Faareavlsforeninger, gennem hvilke der er udrettet særdeles meget i de forløbne Aar. Men Bevillingen er nu utilstrækkelig — og Gederne kommer nu ogsaa og kræver deres Andel. Der er 111 Foreninger, der har søgt om Statstilskud for Finansaaret 1909—10 imod 109 forrige Aar. 18

Foreninger er nydannede og 16 opløste eller afgaaede ved Døden; Fremgangen er 2. De 111 Foreninger har tilsammen 121 Væddere, af hvilke 110 af Oxforddowns Race, 9 af Leicester, 1 af Suffolk og 1 af Shropshire Race.

Af de 111 Foreninger er de 92 — eller 83 pCt. — hjemmehørende paa Halvøen og med følgende amtvisse Fordeling:

Viborg	Amt.....	med 36	Faareavlsforeninger
Vejle	—	— 13	—
Ribe	—	— 13	—
Ringkøbing	—	— 13	—
Randers	—	— 8	—
Aarhus	—	— 5	—
Thisted	—	— 3	—
Hjørring	—	— 1	—

Ialt... 92 Faareavlsforeninger

Fyn har 9 Foreninger (5 i Odense og 4 i Svendborg Amt), i Fjor 11, Sjælland har 5 (3 i Frederiksborg og 2 i Holbæk Amt), Samsø har 4 og Bornholm 1 Forening. Lolland-Falster er fremdeles ganske passiv, og det samme gælder Aalborg Amt i Jylland samt Kjøbenhavns, Præstø og Sorø Amter paa Sjælland.

Ved Statskonsulenten i Faareavl er der i 1909 fra Hugh W. Stilgoes anerkendte Faarehjord i England indkøbt 4 Gimmere til Dyrlæge L. Lassen, Haverslev, og E. Schmidt, Eskemosegaard, har indført 1 Vædder fra samme Hjord.

Foruden til Faareavlsforeninger og Private herhjemme er der fra vore gode Stambesætninger solgt Avlsdyr i 1909 til Norge, Sverige, Holsten og Slesvig.

Viborg Amts landøkonomiske Forening har yderligere i 1909 — med Støtte fra Staten — indført en Del Avlsmateriale af Saanen-Geden fra Storhertugdømmet Hessen. — I Efteraaret 1909 var der udstationeret 2 Bukke og 20 Geder af nævnte Race i Viborg og Omegn, dels hos Husmænd og dels hos Haandværkere og Banevogtere; der er til Fremme af Renavl af Saanengeden

dannet en Gedeavlsforening for Viborg og Omegn. Foreningen paatænker et yderligere Indkøb af Saanengeder for indeværende Aar. Skal der inden for en ikke for fjern Fremtid kunne leveres Avlsdyr fra Gedeavlsforeningen til Ikke-Medlemmer ude omkring i Landet, da vil et fornyet Indkøb være nødvendigt.

Vore Husdyrs Sundhedstilstand i 1909 maa som Helhed siges at have været god og tilfredsstillende. Kvægets smitsomme kroniske Tarmbetændelse synes at brede sig, særlig som alt nævnt i Jerseybesætningerne og fra det indførte Jerseykvæg, og der er al Grund til, at Kampen mod denne tages op med Kraft og Energi. Faar den Lov at brede sig, kan det blive skæbnesvangert for dansk Kvægbrug. I Jerseybesætningerne bør man være særlig aarvaagen og opmærksom overfor denne Sygdom.

Af Stambogslitteratur, der i særlig Grad vedrører den Del af Husdyravlen, som her omhandles, har 1909 bragt II. Bind af Stambog over Tyre af Kort-hornsrace og XVII Bind af Stambog over Tyre af jysk Malkerace. Iøvrigt har Aaret været sparsomt paa litterære Nyheder vedrørende vort Husdyrhold. Der er udkommen Beretning om den 5. toaarige Konkurrence mellem hele Kvæghold i Fyns Stift. I »Landbrugets Ordbog« er der i 1909 fremkommen mange værdifulde Afhandlinger vedrørende Husdyravlen og Husdyrbruget hjemme og ude.
